

Ebben a politikai, szellemi miliőben Beke György csángóföldi riportjai visszamenőleg is tiltott gyűlölcsek lettek, következképp az azokat esokorba kötő, egybefűző kötet, a Csángó passió is. A külön-külön megjelent írások adott időben a hatalom számára is elfogadhatók voltak. Am a csángóság égető gondjait részletekbe rejtő, kódolt üzenetek a kötet szegletkövei lettek. Az anyanyelvhasználat és anyanyelvi oktatás kérdésköre, a magyar nemzeti identitás még élő és megtartó erőforrásaira, különösképp a szellemi, műveltségi, néprajzi hagyományokban tovább élő nemzettudat, a templomaikból kiűzött anyanyelv sérelmezése búvápatakként tör a felszínre. Beke György írásaiban a kétségbeesésnek, a lemondásnak alig van nyoma. Ha valaki mégis előjön vele, nyomban szembehelyezi a maga tapasztalatait. Annál többször találkozunk ezen írásokban oly személyiségekkel, akik tudatosan, elszántan védik és őrzik azt, ami az övék: a nemzedékeken át őrzött szellemi kincseket, köztük a legfontosabbakat, a szóbeliség, a szájhagyomány révén őrzött népköltészeti alkotásokat, amelyek mind a mai napig élő értékek. Találkozunk azokkal a személyiségekkel, akik azokat az ősszmagyarság nemzeti értékeivé tették, akik kutatásaikkal támasztották alá a csángóság magyarságát, akik ma sem adják fel a küzdelmet, hogy megteremtsék, kineveljék azt a csángó értelmiséget, amely eredményesebben küzdhetne fennmaradásukért. Szól azokról a románokról is – Dimitrie Cantemir fejedelemtől a Kallós Zoltán balladagyűjteményét őszinte elragadtatással méltató Mihai Pop néprajztudósig –, akik elismeréssel, tárgyilagosan szóltak róluk.

Klőze, Lőszped, Forrófalva, Ploszkucény, Szabófalva, Pusztina, Somoska... ismerkedünk a kötetbeli helységnévvel, amelyek évszázados kultúra bölcsői, hordozói ma is. Beke György küzdelme sem fejezódott be e kötet megjelenésével, Magyarországra történt kényszerű távozásával. Újabb könyvek közt ott találjuk a *Csángók győntatója* (1999), *Csángó történet* (2002) című köteteket.

A Csángó passióban fölvetett kérdések mondhatni időtlenek, évszázadokra vezethetők vissza. Időszerűek is maradnak mindaddig, amíg a román hatalom nem mond le a csángókat elnyelő asszimilációs törekvéseiről, beolvastásuk nemtelen szándékáról. Aktuálisak maradnak mindaddig, amíg az Európai Unió a kisebbségek kérdését nem kezeli súlyának megfelelően, amíg annak megoldását semmiképp sem tekinti, kezeli az illető állam belügyének.

A küzdelem folytatódik. A „tényfeltáró” munkát olyan személyiségek és művek végzik, amelyek az utóbbi években ébren tartják a témát, valós nemzeti ügyként kezelik azt. Említsük közülük Ferencz István *Moldovának árva népe* című, a Moldvai Magyarság című folyóirat 2001–2003-as évfolyamaiban közölt sorozatát; P. Jáki Sándor Teodóz *Csángókról igaz tudósítások* (2002) című könyvét, amely a csángók vallásosságára, az anyanyelvi imádságokhoz való ragaszkodására, népekeikben rejlő zenei értékekre hívja fel a figyelmet; Halász Péter *Nem lehet nyugtunk* című, a moldvai magyarságról szóló esszéketét, illetve útirajzát (2004); Cs. Varga István *Rokonföldön* címmel ugyancsak 2004-ben megjelent szellemi útirajzát – melyek nem csupán a bemutatás, a hiteles tájékozódás és tájékoztatás igényével születtek meg, hanem a nemzet lelkiismeretét kívánják felrészni a 24. órában.

A Csángó passió megjelenésének huszadik évfordulóján hinnünk kell azt, hogy eleink és kortársaink küzdelme nem lesz hiába való, hogy az Úgynek mindig lesznek avatott kiválasztottjai, akik Beke György konok és kitartó úgyszeretével, lankadatlan és következetes elszántságával állnak ki a tornác küszöbére. Hinnünk kell azt, hogy nemzeti imánk, a *Boldogasszony anyánk* P. Jáki Sándor Teodóz atya által Pusztinán lejegyzett csángó variánsában foglalt könyörgés az égieknel is meghallgatásra talál:

*Boldogasszony Anyánk, – régi nagy Patrónánk,
nagy inségben lévén – így szólú még hazánk:
Moldováról, – édes hazánkról
Né felejtkezéssel – csángómagyarokról!*

Máriás József

Húszéves a nagytótfalusi tájház

Húsz évvel ezelőtt nyílt meg Nagytótfaluban Külső-Drávaszög „ékszerdoboz”, az Iskolatörténeti Gyűjtemény és Tájház. Boldogok és büszkék vagyunk, hogy kis múzeumunk elérte, elérhette a nagykorúságot! Visszatekintve és mérleget készítve látjuk, hogy sok minden, ami az első években kritikára, támadásra adott okot, később javunkra fordult. Ezért születésnapunk alkalmából itt és most szívesen tekintünk vissza jóra és rosszra egyaránt.

Intézményünk sok nehéz időszakot túlélt. Mindeközben országos és határon túli ismertséget és elismertséget szerzett.

Felnőtté válásunk alatt megedződünk. Ezért köszönet jár azoknak is, akik ellenünk dolgoztak: sok tanulsággal, tapasztalattal lettünk gazdagabbak, küzdő- és problémamegoldó képességünk megsokszorozódott! Megtanultuk, hogy mindig a feladatot lássuk, ne a problémát; barátságainkat ápoljuk és ne a sérelmeinket. Küzdelmeinkben nem győztesek akarunk lenni, hanem nyertesek. Így váltunk éretté és felkészültté a következő húsz évre.

Megszületésünket 15 évig tartó, örömmel – fájdalommal teli magzati kor előzte meg: 1973-ban kezdte meg *dr. Simor Ferencné* a gyűjtő- és kutatómunkát az addig néprajzi szempontból kevésbé kutatott, feltáratlan területen, Külső-Drávaszögben. 1979-ben Nagytótfalu részéről mutatkozott hajlandóság az egyre gyarapodó gyűjtemény befogadására. Az 1846-ban épült, volt iskola és tanítólakás megmentésére a gyűjtemény létrehozója kezdeményezte annak népi műemlékké nyilvánítását. 1982-ben népi műemlékké nyilvánították a leendő Tájház épületét. 1985 Dr. Simor Ferencné és Imre Mária muzeológus számba vette a gyűjteményt; ennek eredményeképpen Imre Mária javasolta annak elfogadását múzeumi bemutatásra. 1986-ban megkezdődött a volt tanítólakás műemléki helyreállítása Nagytótfaluban. Ugyanebben az évben a Magyar Néprajzi Múzeum önkéntes néprajzi gyűjtőknek kiírt pályázatát *dr. Simor Ferencné Bokody Éva* dolgozata, a „Nagytótfalu viselete” nyerte meg. 1988. szeptember 8-án nyílt meg az Iskolatörténeti Gyűjtemény és Tájház.

A muzeális intézményektől az utóbbi években már elvárt „látogató- és gyermekbarát tájház” elvét elsőként valósítottuk meg. Oktatási programunk alapjára Drávaszögi mintakincsünk, és az országban egyedülálló szövszékgyűjteményünk. A 1980-as, 1990-es években szinte eretnek gondolatnak számított és kemény szakmai ellenállásba ütközött „élő múzeum”-ot létrehozni, kiállítóhelyet aktív foglalkozásra használni. Még 2001 végén is minősíthetetlen hangú, „fentről jövő” támadást kaptunk ezért.

Nem sokkal később, 2002. január 22-én, a Kultúra Napján ugyanezért a tevékenységéért megyei nivódíjat kapott a Tájház. Napjainkban egyre népszerűbb oktatási forma a múzeum-pedagógia, aminek úttörői voltunk. 2003. január 22-én Nagytótfalu elnyerte az Oktatási és Kulturális Minisztérium „Múzeum-pártoló Önkormányzat” kitüntetését. 2008. január 22-én, *dr. Simor Ferencné Bokody Éva* tájházvezetőt a Falvak Kultúrájáért Alapítvány a magyar kulturális örökség ápolása érdekében kifejtett életművéért a Magyar Kultúra Lovagja megtisztelő címmel tüntette ki.

Tevékenységünkhöz tartozik a régiókban még fellelhető melléképületek megmentése és behozása, felépítése a Tájház kertjében. 1994-ben épült a fészer, 2000-ben tornácos górénk, 2007 júniusában épült szabadtéri sütökemencénk (belső-Drávaszögi minta alapján, neves siklósi mester önkéntes munkájával), 2008-ban a 150 éves gabonahombár. Távlabbi terveink között szerepel még a megfelelő pajta betelepítése.

Az intézmény hagyománnyá tette Nagytótfalu nevezetes, nagy egyéniségeiről való megemlékezést: az emléktáblákkal, síremlékekkel és a '48-as honvédek kopjafájával segítve, erősítve a faluközösség öntékelését.

Mérlegünkhöz tartoznak még a Tájház vezetője és munkatársa által pályázati úton szerzett és az intézményre fordított támogatások. Húsz év alatt épületfelújításra és beruházásra 4,6 millió, kulturális és oktatási célokra 3 millió Ft-ot nyertünk.

A közelmúlt váratlan változásokat is hozott számunkra. Községünk vezetősége anyagi erejének végső megfeszítésével sem tudta fenntartani a gyűjtemény létrehozójának, a falu kulturális programja megteremtőjének állását, ezért ez év nyarán tragikus hirtelenséggel megszűntette azt. Helyette addigi munkatársát nevezte ki intézményvezetővé. Így az immár egyszemélyes intézményre háruló feladatok drámai módon megnövekedtek. Viszont kevesen mondhatják el magukról, hogy ilyen egyedülállóan gazdag életművet kaptak eszmei és tárgyi örökségül és feladatként, mint az új tájházvezető.

Nagytótfalu közösségi ünnepeivel és oktatási programjával hagyományt teremtett. Örömmel és meglepődöttséggel látjuk, hogy akadnak követőink: 20 éves múltunkkal, sikereinkkel a kistérségünkben lévő településeknek is követendő példát mutattunk, felébresztve a faluközösségek igényét helyi gyűjtemény létrehozására. Nem egy közülük már megvalósult, amiben *dr. Simor Ferencné* (tudásánál, tapasztalatánál fogva) hathatós szakmai segítséget tudott nyújtani a lelkes gyűjtőknek. Ez is sikerünk kézzelfogható bizonyítéka.

Az idei „Reneszánsz Év” számunkra elsősorban azt jelenti, hogy – mint eddig is mindig – ez évben is készek vagyunk a megújulásra. Az elkövetkező időszakra sok új tervünk van. Bízunk mindazok baráti-pártoló segítségével, akik már eddig is sokat tettek, vagy ezután tesznek majd intézményünkért. Annál inkább, mert az Iskolatörténeti Gyűjtemény és Tájház, mint a magyar kulturális örökség jelentős része, mindannyiunk közös ügye.

Simor Eszter